

endog (S. 556) Kongen for at fare med vitterlig Usandhed. Prof. Daae har endelig indseet denne forviklede Sags sande Sammenhæng, og erkjendt, at Kongen ikke har støttet Marcellus til at blive Ærkebiskop efter dennes mislykkede Romerreise i 1451—52, og at han under Opholdet i Bergen 1453 har sluttet sig til det norske Rigsraad for efter Folkets Ønske at bevæge Kurien til at antage Kalteisens Resignation.

Ogsaa Fremstillingen af Ridder Oluf Nielsens Historie og Katastrofen i Bergen med dens Eftervirkninger har hist og her Nyt, men tiltrækker sig især Opmærksomheden ved en Sammenstilling af alle spredte Oplysninger, som neppe findes andensteds. Forfatteren har her, og paa mange andre Steder gennem hele Skriftet, benyttet en utrykt lybeks Krønike af en Geistlig C. v. d. Gheren, der stod i Forbindelse med det hanseatiske Kontor i Bergen. Prof. Daae, som fandt denne Krønike i Lybek i Aaret 1875, har ikke kunnet komme i Besiddelse af en saadan Afskrift, at han efter sit Ønske har kunnet udgive den, hvad meget maa beklages, da den efter de af ham her og andensteds meddelte Prøver synes at være en vigtig samtidig Kilde. Man bliver blandt andet her bekjendt med den myrdede Oluf Nielsens ældste Søn Oluf Olufsen og den Hævnkrig, han førte paa egen Haand imod Hanseaterne.

C. Paludan-Müller.

Diplomatarium Vibergense. Breve og Aktstykker fra ældre viborgske Arkiver til Viborg Bys og Stifts Historie 1200—1559. Udgivne for det kongelige danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog af **A. Heise.** Med 9 Afbildninger. Kjøbenhavn 1879. (LX + 450 SS.)

Jo mindre sandsynlig og rimelig Udgivelsen af et samlet Dansk Diplomatarium efter Langebeks Plan efterhaanden bliver, desto naturligere vil det være, at det uhyre Stof fordeles i mindre Samlinger, der have et bestemt Sted, et vist Tidsrum

eller endog en enkelt Person eller Begivenhed til Centrum, hvorom Materialet kan grupperes. Af saadanne Samlinger er den Danske historiske Literatur i den sidste Menneskealder beriget med flere større og mindre som Diplomatarium Christierni primi, Allens Breve og Aktstykker til Oplysning af Christiern II's og Frederik I's Historie, Paludan-Müllers Aktstykker til Nordens Historie i Grevefeidens Tid, Sejdels Diplomatarium Flensborgense, O. Nielsens Kjøbenhavns Diplomatarium etc. Til disse Samlinger slutter sig nu Dr. Heises Diplomatarium Vibergense værdigt, saavel hvad Indhold som ydre Udstyr betræffer, og saaledes ville formentlig efterhaanden de vigtigere Danske Byer og Landsdele faa sine Documenter samlede og codificerede, saa at i alle Fald de væsentligste af de bevarede middelalderlige Aktstykker kunne være Videnskabsmanden tilgængelige udenfor Archiverne og Bibliothekerne, hvor dog altid kun et mindre Antal af egentlige Fagmænd kunne benytte selve Originalerne. Naar man saa erindrer de stadigt udkommende og voxende Norske og Svenske Diplomatarier, de Nordtyske Byers og Landsdeles Urkundenbücher, Hanserecesserne m. fl. Verker, synes Udsigterne for en fremtidig pragmatisk Behandling af Nordens Middelalders-Historie i en ikke altfor fjern Fremtid at ville stille sig ret gunstige.

Det var ogsaa nu paa den høie Tid, at de ældre Viborgske Documenter bleve samlede, thi efter hvad Dr. Heise i Indledningen oplyser, er det, der nu er tilbage, kun ubetydelige Levninger af de mange og vigtige Archiver, der fra Middelalderen og senere Tider havde samlet sig i Viborg Domkirke, hvor saagodtsom alt, hvad der fandtes, gik tilgrunde i den store Ildebrand i 1726, hvor et saa stort Tab af Danske Middelalders-Documenter antages at have fundet Sted, at kun de store Kjøbenhavnske Ildebrande, navnlig den i 1728, have foraarsaget større. Det nu udgivne Diplomatarium Vibergense optager de i Original eller Afskrift bevarede Documenter for Tiden mellem 1200 og 1559, der forefindes i de Viborgske Archiver, foruden nogle ganske faa andenstedsfra, samt nogle Uddrag af eller Fortegnelser over en Del nu ødelagte Diplomer, gjorte af Mag. Christen Eriksen og Christen Sørensen Testrup,

der, ihvorvel de ikke ere saa paalidelige eller nøiagtige, som ønskeligt kunde være, dog altid i nogen Grad tjene til at erstatte de forsvundne Originaler. Et nøiagtigt Register paa 82 Sider optager, med en ved Begyndelsen angiven Undtagelse, alle Persons- og Stedsnavne samt de lexicalske mærkeligere Udtryk med Forklaring, og endelig har Udgiveren i den udførlige Indledning leveret en instructiv Oversigt over de — antagelig 14 — Archiver, der før Branden 1726 fandtes i Viborg Domkirke, og deres Skjebne samt over, hvad der nu findes i de Viborgske Archiver; endvidere nogle Efterretninger om Byens Kirker og geistlige Stiftelser i Middelalderen samt en Del af deres Gods, navnlig Øen Læssø, og endelig er der meddelt en revideret og raisonneret Fortegnelse over Nørrejyllands Landsdommere indtil den Tid, da Verkets Text afsluttes (Kong Christian III's Død), samt en Forklaring til Plancherne. Af disse, der, fire i Antal, ledsage Verket, indeholder den første Sigiltegninger (Viborgs Capitel, Biskop Lage Glob, Abbederne af Øm og Vidskøl Klostre), medens de tre sidste indeholde Ligstene (Biskop Niels Glob's, Graabrødregardianen Johannes Knudsens og Kantoren Nils Friis's og Hustrus), samtlige i Professor Magnus Petersens smukke og nøiagtige Tegninger.

Det forstaar sig selv, at Verkets væsentlige Indhold er og maa være temmelig stærkt localt, og at saaledes især Viborg Bys og Stifts Historie belyses ved samme; imidlertid vil dog ogsaa en Mængde andre Gjenstande findes omtalte deri, der tjene til Oplysning om alleslags geistlige og verdslige Forholde og Personer, Sæder og Skikke, Adelshistorien, Landbo- og Skovforholde, Salttilvirkning, Fiskeri, Rettergangen, Sproget og en Uendelighed af andre Ting, hvorom allerede Registeret noksom vil bære Vidnesbyrd, og som egentlig er Hovedsagen ved dette Slags Samlinger: de indeholde Oplysninger saagodtsom for enhver, der ønsker at undersøge en eller anden Sag i sin historiske Sammenhæng. Men ikke alene til den locale Historie, ogsaa til Danmarks almindelige Historie vil her findes flere værdifulde Bidrag, ja, om det saa er til Norges Historie, vil man ikke ganske forgjæves søge Oplysninger, idet fire af de optagne Breve directe henhøre hertil.

Det sees, at Udgivelsen har trukket ud gennem en Aarrække, og dette vil ikke forundre nogen, der har en Smule Erfaring med Hensyn til Trykningen af historiske Aktstykker og Kildeskrifter af nogen større Ælde, navnlig naar dette ikke er Udgiverens eneste eller endog blot hans Hovedbeskæftigelse, idet de mange Detailundersøgelser, som et eneste Document undertiden kan foranledige, ikke alene kunne sinke men vel endog for en Tid rent ud afbryde Trykningen, især naar et saadant, som det her var Tilfældet, ikke kan henlægges til Optagelse i et senere Bind. At nogen Ujævnhed og Uoverensstemmelse paa denne Maade let kan og vil opstaa, ved enhver, der selv har forsøgt Tingene, kun altfor vel og vil derfor ogsaa let bære over dermed hos andre, idet her, som overalt ellers, den sagkyndige nok vil være den mildeste Dommer over de Smaafeil og Incurier, han maatte støde paa i Verker, der forøvrigt opfyldte de Betingelser, der kunne og maa stilles til videnskabelige Arbejder. Idet derfor Anmelderen, der selv har en Snes Aars Erfaring i den omtalte Art af historisk Udgivervirksomhed, griber i sin egen Barm, tror han ikke paa nogen bedre Maade at kunne vise sin Respect for det dygtige Arbejde, Udgiveren har præsteret, end ved at lade de, som han selv erkjender, ubetydelige Bemærkninger og Indvendinger fare, som han vel paa et og andet Sted i Text eller Register kunde gjøre, men som neppe vilde tjene til andet og mere end at bevise en formentlig Kyndighed eller Fortrolighed med Materien. Han vil isteden derfor hellere opfordre Udgiveren til selv at føie det andet Bind af det Viborgske Diplomatarium, som han tænker sig dannet af de Sager, der findes i de Kjøbenhavnske Samlinger, til det nu udkomne og tror derfor at kunne love ham Tak af enhver nordisk Historieforsker paa samme eller lignende Feldt.

H. J. Huitfeldt.